

Sygn. akt I ACa 1340/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Małgorzata Dzieciolowska</i>
Sędziowie:	<i>SA Lilla Mateuszczyk (spr.)</i> <i>SO del. Marek Kruszewski</i>
Protokolant:	sekr. sądowy Joanna Płoszaj

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w O.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 21 grudnia 2012 r. sygn. akt X GC 630/11

1. oddala apelację;

2. nie obciąża strony powodowej kosztami procesu w postępowaniu apelacyjnym.

I A Ca 1340/13

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa (...) Spółki z o.o. w W. przeciwko (...) SA w O. o restytucję kwoty 690.520 zł., zasądzonej wyrokiem zaocznym na rzecz Spółki (...) od Spółki (...) w sprawie sygn. akt X GC 390/10 Sądu Okręgowego w Łodzi i przez stronę powodową zapłaconej [po złożeniu sprzeciwu od wyroku zaocznego], Sąd Okręgowy, wyrokiem z dnia 21 grudnia 2012 r. oddalił powództwo i zasądził na rzecz strony pozwanej kwotę 7.217 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd Okręgowy oparł na ustaleniach opisanych w uzasadnieniu wyroku. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne za wyjątkiem ustalenia, że po uiszczeniu przez Spółkę (...) należności głównej, Spółka (...) cofnęła pozew. Reakcją Spółki (...) na uiszczenie należności przez Spółkę (...) było jedynie ograniczenie powództwa do odsetek za opóźnienie w zapłacie należności głównej i do kosztów procesu [k. 192 – 195].

Jako podstawę prawną żądania objętego pozwem Sąd wskazał art. 338 kpc stanowiący, że sąd uchylając lub zmieniając wyrok, któremu nadany został rygor natychmiastowej wykonalności, na wniosek pozwanego orzeka w orzeczeniu kończącym postępowanie o zwrocie spełnionego lub wygzekwowanego świadczenia. Sąd Okręgowy przyjął, że przepis ten nie wyłącza możliwości dochodzenia roszczenia restytucyjnego w osobnym postępowaniu.

Stwierdzając, że przesłanki art. 338 kpc są w sprawie niniejszej spełnione, Sąd podjął rozważania w kwestii dotyczącej podstaw spełnienia świadczenia przez stronę powodową oraz w kwestii stanowiska prezentowanego przez strony przy zawieraniu ugody sądowej w sprawie sygn. akt X GC 390/10, rozpoznawanej w trybie zwykłym na skutek sprzeciwu złożonego przez Spółkę (...) od wyroku zaocznego.

Zdaniem Sądu Okręgowego, samo spełnienie świadczenia po wydaniu wyroku zaocznego zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności nie jest tożsame ze spełnieniem go w oparciu o ten rygor, może bowiem zmierzać do zaspokojenia roszczenia bez konieczności oczekiwania na formalną prawomocność wyroku. Taka sytuacja zaistniała w sprawie niniejszej, strona powodowa bowiem dokonała zapłaty należności głównej objętej wyrokiem zaocznym w formie przelewu, wskazując w tytule zapłaty numery faktur wymienione jako podstawa faktyczna zgłoszonego i objętego wyrokiem zaocznym żądania, nie powołując się na wydany w sprawie wyrok zaopatrzony w rygor natychmiastowej wykonalności. Za bez znaczenia uznał Sąd przy tym treść korespondencji mailowej wymienionej między pełnomocnikami stron, uznając ją za działania pozaprosesowe i wyjaśniając, że dysponentem roszczenia jest strona, która zdecydowała o zapłacie należności wynikającej z objętych sporem faktur. Strona pozwana, na rzecz której świadczenie zostało spełnione, kieruje się tytułem wpłaty wskazanym w treści przelewu i nie musi domyślać się, że skoro strona powodowa złożyła sprzeciw, to tytuł wpłaty był inny niż wskazany w przelewie.

Po przeanalizowaniu oświadczeń woli stron przy zawieraniu ugody w sprawie X GC 390/10, kierując się przy tym przesłankami art. 65 kc, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że spełnienie przez stronę powodową świadczenia w objętej wyrokiem zaocznym kwocie 690.520 zł., nie było realizacją rygoru natychmiastowej wykonalności nadanego temu wyrokowi, stąd też nie ma podstaw do uznania zasadności powództwa restytucyjnego.

Sprawa X GC 390/10, po złożeniu przez Spółkę (...) sprzeciwu od wyroku zaocznego, rozpoznawana była w trybie zwykłym. W toku postępowania, wskutek zapłaty przez Spółkę (...) należności głównej, Spółka (...) ograniczyła powództwo do odsetek za opóźnienie w zapłacie tej należności i do kosztów procesu. W tym przedmiocie strony zawarły ugodę, mocą której Spółka (...) zobowiązała się do zapłaty na rzecz Spółki (...) kwoty 2.000 zł. tytułem części należności odsetkowych i kwoty 24.463 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania [pkt 1 ugody], zaś Spółka (...) dopiero w treści tej ugody oświadczyła, że cofa pozew ze zrzeczeniem się roszczeń objętych pozwem w zakresie nie objętym punktem 1 ugody [pkt 2 ugody].

Uznanie przez stronę powodową roszczenia o odsetki za opóźnienie w zapłacie należności głównej oraz przyjęcie na siebie obowiązku zapłaty kosztów procesu, jednoznacznie wskazuje na uznanie przez nią zasadności roszczenia o kwotę główną. Inne stanowisko byłoby nielogiczne. Za istotny uznał przy tym Sąd fakt, że po zapłacie należności głównej, Spółka (...) ograniczyła powództwo o kwotę zapłaconą, zaś Spółka (...), której pisma procesowe o ograniczeniu powództwa zostały doręczone, nie odniosła się w żaden sposób do ich treści i nie zakwestionowała charakteru spełnionego świadczenia. Stąd też, wobec uznania przez Spółkę (...), że świadczenie w zakresie należności głównej wygasło wskutek jego spełnienia, za prawnie skuteczne uznał Sąd oświadczenie woli Spółki (...) złożone w treści ugody o cofnięciu pozwu wraz ze zrzeczeniem się roszczeń objętych pozwem, a nie wymienionych w punkcie 1 ugody roszczeń o odsetki i koszty procesu, czyli w zakresie należności głównej.

Ostatecznie Sąd Okręgowy przyjął, że spełnienie świadczenia przez stronę powodową na podstawie wydanego w sprawie X GC 390/10 wyroku zaocznego nie zostało dokonane w następstwie realizacji obowiązku wynikającego z rygoru natychmiastowej wykonalności nadanego temu orzeczeniu, a zatem brak było podstaw do uznania zasadności powództwa restytucyjnego w oparciu o art. 338 § 1 kpc.

Od wyroku Sądu Okręgowego strona powodowa złożyła apelację zarzucając naruszenie:

- art. 233 § 1 kpc przez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, w szczególności przez nie rozważenie treści korespondencji e-mail z 8 i 9 listopada oraz 8 grudnia 2010 r. oraz przez naruszenie zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, a także błędne przyjęcie, że:

- nastąpił procesowy skutek oświadczeń strony pozwanej o ograniczeniu jej roszczeń,

- strona powodowa nie zakwestionowała charakteru spełnionego świadczenia, choć strona pozwana nie wskazała, że uznaje spełnienie świadczenia jako uznanie długu, a tym samym nie było czego kwestionować,

- strona pozwana zastrzegła, iż jej zgoda na zapłatę części skapitalizowanych odsetek i kosztów postępowania została wyrażona z uwagi na fakt wcześniejszego uregulowania, po wydaniu wyroku zaocznego, należności głównej,

- Spółka (...) zrzekła się objętych pozwem roszczeń w zakresie nie objętym ugodą, podczas gdy zrzeczenie się roszczeń objętych pozwem nastąpiło z wyjątkiem roszczeń wskazanych w punkcie 1 ugody,

- art. 479^{14b} kpc przez dopuszczenie z urzędu dowodu z przesłuchania stron,

- art. 338 kpc przez przyjęcie, że nie było podstaw do jego zastosowania i uznania zasadności powództwa restytucyjnego,

- art. 65 § 2 kc przez dokonanie wykładni oświadczeń woli stron w sposób sprzeczny z tym przepisem.

W konkluzji strona powodowa wniosła o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelację strony powodowej uznać należało za nieuzasadnioną.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy wywiódł prawidłowy wniosek, że nie można przyjąć, by zapłata przez Spółkę (...) należności głównej dokonana została w następstwie nadanego wyrokowi zaocznemu rygoru natychmiastowej wykonalności w sprawie X GC 390/10. Stanowisko Sądu Okręgowego potwierdza procesowe zachowanie Spółki (...) w toku postępowania w tej sprawie i ostatecznie – treść zawartej między stronami ugody.

Przede wszystkim – przypomnieć trzeba, że w sprawie X GC 390/10 Spółka (...) nie kwestionowała ani zasady ani wysokości dochodzonego roszczenia w łącznej kwocie 690.520 zł., sprzeciw od wyroku zaocznego wydanego w tej sprawie złożyła zaś jedynie w celu przedstawienia do potrącenia własnej wierzytelności zgłaszanej wobec Spółki (...) [k.370]. Zgłoszenie przez stronę pozwaną własnej wierzytelności do potrącenia w toku procesu zawiera w sobie uznanie roszczenia objętego pozwem. Stąd za nieuzasadniony uznać należy argument strony powodowej twierdzącej, że nie uznawała roszczenia w sprawie X GC 390/10 i tym samym – za nieuzasadnione wszelkie wnioski wywodzone z tego faktu.

Zapłata należności głównej przez Spółkę (...) nastąpiła wprawdzie po złożeniu sprzeciwu, ale z wyraźnym wskazaniem tytułu wpłaty – z powołaniem się na faktury objęte pozwem w tej sprawie. Wbrew twierdzeniom strony pozwanej, adresatem informacji na poleceniu przelewu o tytule zapłaty nie jest bank realizujący przelew, tytuł wpłaty pozostaje bowiem poza sferą jego zainteresowania, jako że umowa rachunku bankowego nie kontroluje zasadności wpłat

dokonywanych przez klientów. Tytuł wpłaty jest informacją dla osoby, na rzecz której wpłata jest dokonywana. Zgodnie z treścią art. 451 kc dłużnik może wskazać, który dług chce zaspokoić. Wywieść stąd należy wniosek, że wierzyciel jest związany oświadczeniem dłużnika wyrażonego w tym przedmiocie.

Wobec nie kwestionowania przez Spółkę (...) roszczenia objętego pozwem w sprawie X GC 390/10, tytuł zapłaty wskazany w poleceniach przelewu nie mógł wzbudzić wątpliwości Spółki (...). Nie zmienia tej oceny treść korespondencji mailowej wymienionej między pełnomocnikami stron i to nie tylko dlatego, że – jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy – wobec odmiennego stanowiska strony powodowej zaprezentowanego w treści polecenia przelewu, miała ona charakter pozaprocesowy, ale i dlatego, że nie wynika wprost z jej treści, by zapłata należności przez stronę powodową była dokonana wyłącznie w związku z nadaniem wyrokowi zaocznemu rygoru natychmiastowej wykonalności. I tak – sformułowanie: (...) Sp. z o.o. podtrzymuje wolę zapłaty należności głównej zgodnie z rygiem natychmiastowej wykonalności” odnosi się raczej do wysokości, a nie podstawy zapłaty, zwłaszcza że Spółka (...) wyjaśnia dalej, iż zapłata nastąpi w miarę uzyskiwania środków od swoich kontrahentów, a w kolejnym mailu wprost informuje o „uregulowaniu należności względem firmy (...)”, bez powoływania się na nadany wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Niezwłocznie po dokonaniu zapłaty należności głównej przez Spółkę (...), w dwóch ratach – w dniach 9 i 16 grudnia 2010 r., Spółka (...), dwoma kolejnymi pismami procesowymi ograniczała powództwo o kwotę dokonanych wpłat, ostatecznie – do wysokości odsetek ustawowych należnych za opóźnienie w zapłacie należności głównej i kosztów procesu. Od tej chwili zatem tylko odsetki i koszty procesu były przedmiotem sporu w sprawie X GC 390/10. Spółka (...), jako strona powodowa w tej sprawie, była dysponentem swojego roszczenia, mogła więc w toku procesu dokonywać zmiany powództwa [art. 193 § 1 kpc]. Ta czynność procesowa Spółki (...) nie wywołała, co istotne, żadnej reakcji procesowej Spółki (...), na co Sąd Okręgowy zasadnie zwrócił uwagę. Przyjąć zatem trzeba, że Spółka (...) zrezygnowała z podtrzymywania zarzutu potrącenia, a ugoda zawarta między stronami w dniu 12 kwietnia 2011 r., kończyła istniejący między nimi spór, ograniczony już tylko przedmiotowo do odsetek i kosztów procesu. Złożone w treści tej ugody oświadczenie Spółki (...) o cofnięciu pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia, dotyczyło roszczenia głównego, nie objętego postanowieniem punktu 1 ugody, co w treści ugody wprost zostało zaznaczone, roszczenie to bowiem zostało zaspokojone i o nie Spółka (...) wcześniej ograniczyła powództwo.

Wobec zakończenia ugoda wszystkich kwestii spornych między stronami, Sąd uchylił wydany w sprawie wyrok zaoczny i umorzył postępowanie w sprawie X GC 390/10. Przedstawione wyżej fakty i wnioski nie pozwalają jednak przyjąć, by w realiach tej sprawy uchylenie wyroku było podstawą do sformułowania przez Spółkę (...) roszczenia restytucyjnego. Uchylenie wyroku zaocznego i umorzenie postępowania w sprawie nie było skutkiem bezzasadności roszczenia objętego pozwem, a wynikiem zawartej przez strony ugody, uwzględniającej fakt zapłaty przez Spółkę (...) należności głównej. W takiej sytuacji nie można przyjąć, by zapłata ta dokonana została w warunkach przewidzianych w treści art. 338 § 1 kpc.

Uznając zatem rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego za prawidłowe, apelację strony powodowej zaś za bezzasadną, Sąd Apelacyjny apelację tą oddalił na podstawie art. 385 kpc.

Na podstawie art. 102 kpc Sąd Apelacyjny postanowił nie obciążać strony powodowej kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu apelacyjnym, powodowa Spółka jest bowiem obecnie w stanie upadłości likwidacyjnej i nie ma środków na ich poniesienie. Orzeczenie w tym przedmiocie uzasadnia także szczególny charakter roszczenia i niejednoznaczny, wymagający interpretacji Sądu, stan faktyczny sprawy.